

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Бурдоль Вадим В'ячеславович**, 1996 року народження, громадянин України, освіта вища: у 2015 році закінчив Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого і отримав диплом магістра з відзнакою за спеціальністю «Правознавство», працює адвокатом в адвокатському бюро «Семенових» з 2022 року по теперішній час.

З 01.09.2021 дотепер – навчається в аспірантурі Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут», виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Міністерство освіти і науки України, м. Харків, від «24» квітня 2025 року № 197 (без змін) у складі:

голови разової

спеціалізованої вченої ради – Павликівського Віталія Івановича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»;

рецензентів –

Голубова Артема Євгеновича, кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника, доцента кафедри права Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»;

офіційних опонентів –

Щербаковського Михайла Григоровича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології навчально-наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ;

Пирога Ігора Володимировича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ;

Давиденко Світлани Василівни, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

на засіданні «_10_» квітня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Бурдолю Вадиму В'ячеславовичу на підставі публічного захисту дисертації «Застосування заходів забезпечення безпеки у кримінальному провадженні» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут», Міністерство освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник: Данильченко Юрій Броніславович, доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри права Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, у якому відображено нові науково обґрунтовані результати проведеного здобувачем дослідження, що виконують конкретне наукове завдання і мають вагоме значення для галузі знань 08 Право. Дисертація виконана державною мовою і відповідає встановленим МОН вимогам щодо оформлення

дисертації. Обсяг основного тексту дисертації є достатнім для розкриття теми в межах галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право. Таким чином, у дисертації дотримано вимоги п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 10 наукових праць за темою дисертації, з них: п'ять наукових статей, опублікованих у наукових виданнях України, внесених МОН України до переліку наукових фахових видань із юридичних наук, та п'ять тез доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Наукові праці, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Бурдоль В. В. Поняття, сутність та значення забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства. Вісник Пенітенціарної асоціації України. 2024. № 3. С. 50-59. DOI: 10.34015/2523-4552.2024.3.05

2. Бурдоль В. В. Нормативно-правове регулювання забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства. Вісник Пенітенціарної асоціації України. 2024. № 2. С. 53-64. DOI: 10.34015/2523-4552.2024.2.07.

3. Бурдоль В. В. Об'єкти захисту під час забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. Європейські перспективи. 2024. №4. С. 283-290. DOI: 10.71404/EP.2024.4.40.

4. Бурдоль В. В. Поняття та система учасників (суб'єктів) кримінальної процесуальної діяльності з забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. Наше право. 2025. № 1. С. 242–249. DOI: 10.71404/NP.2025.1.37.

5. Бурдоль В. В. Процесуальний порядок та етапи застосування (скасування) заходів безпеки під час кримінального провадження та шляхи його удосконалення. Право.UA. 2025 р., №1. С. 203–208. DOI: 10.71404/LAW.UA.2025.1.31.

У дискусії взяли участь голова та члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Рецензент Артем Голубов

1. Так, в цілому можна підтримати наведене автором визначення поняття «безпека учасників кримінального судочинства» (с. 50). Водночас зауважу, що при цьому варто врахувати положення ст. 2 КПК України, яка як завдання кримінального провадження закріплює охорону прав, свобод та законних інтересів його учасників. На мій погляд, ним в достатній мірі охоплюється вказані автором явища (фізична, правова, майнова, соціальна та психологічна захищеність особи). Тож наведене автором визначення варто пов'язати з реалізацією цього завдання. Це акцентує увагу як на носіях благ, які мають бути захищені, так і на зв'язку досліджуваного автором інституту та його мети – забезпечення безпеки – із завданнями кримінального провадження.

2. Узагальнивши стан наукових праць із досліджуваної проблематики, автор зазначає, що актуальним завданням у цій сфері є подальше вдосконалення правового та процесуального аспектів існування зазначеного інституту (с. 82). Підтримуючи таку думку, авторові варто навести додаткове обґрунтування того, в чому саме, на його думку, полягає зміст правового та процесуального аспектів існування цього інституту. Це сприятиме більшій повноті наведеного висновку.

3. Здобувач на с. 67–69 аналізує роль міжнародних актів рекомендаційного характеру у регулюванні досліджуваного ним інституту та відповідних правовідносин. Як висновок, автор зазначає, що такі акти відіграють важливу роль у підвищенні ефективності та дієвості форм і способів регулювання таких відносин, виступаючи певними нормативними засобами впровадження стандартів та практик забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства (с. 81). Загалом погоджуюсь із цим висновком, зауважу, що ця позиція потребує додаткового обґрунтування з урахуванням дії положень ст. ст. 8, 92 Конституції України та ст. 1 КПК України.

4. На с. 162 автор обґрунтовано висловлює думку, що наслідком впливу кримінальної процесуальної форми на діяльність із забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, є, зокрема, введення в дію комплексу гарантій дотримання прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження, щодо яких застосовуються

заходи безпеки. З такою думкою варто погодитися. Водночас у роботі цьому питанню гарантій бажано було б приділити окрему увагу. Адже саме процесуальні гарантії роблять право особи реальною можливістю, а відповідну процесуальну діяльність – такою, що здійснюється на засадах верховенства права та законності.

5. Загалом варто підтримати висновок автора, що забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, характеризується як самостійне процесуальне провадження. І тому воно має отримати своє належне правове опосередкування у КПК України. Водночас цей висновок не повністю узгоджується з іншою пропозицією автора, згідно з якою питання забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства має комплексний та міжгалузевий характер (с. 28). Визнання міжгалузевого характеру цього інституту суперечить пропозиції автора забезпечити правове опосередкування цього провадження «саме у статтях КПК України» (с. 206). Доцільно системніше викласти ці положення, які є цілком обґрунтованими, але потребують взаємного узгодження.

Офіційний опонент Михайло Щербаковський

1. Одним з основних результатів дисертаційного дослідження є уточнення об'єктів захисту під час забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні. Серед них – «життя, здоров'я, житло, майно, честь, гідність та інші особисті немайнові та майнові права та інтереси цих осіб» (с. 14). На наш погляд в даному визначенні є певні неточності. Якщо оперувати законодавчими поняттями цивільного права, то житло й майно є різновидом речей (статті 179, 190 ЦК України) й відносяться до матеріальних благ; життя, здоров'я, честь, гідність – це різновиди особистих немайнових благ (стаття 201 ЦК України). Вказані блага є об'єктами цивільних прав (стаття 177 ЦК України), тому їх неможна ототожнювати із самими правами. Крім того, більш правильним вказувати на захист не «інтересів», а «законних інтересів» осіб, оскільки серед завдань кримінального провадження, відповідно до ст. 2 КПК України, мова йде саме про охорону законних інтересів учасників кримінального провадження.

2. До суб'єктів кримінальних процесуальних правовідносин із забезпечення безпеки учасників кримінального провадження автором віднесено державні органи, їх посадові особи, фізичні і юридичні особи, процесуальний статус яких визначено законом, та запропонована їх розгалужена класифікація за різними підставами (с. 130). На наш погляд, з наукової та практичної точок зору було б доцільно більш конкретно визначити цих суб'єктів відповідно до чинного законодавства й з урахуванням пропозицій дисертанта.

3. На основі аналізу діяльності, яка виникає у зв'язку із заходами забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, в дисертації виділяються окремі етапи кримінальної процесуальної форми. Серед переліку дій виокремлюється перевірка заяв чи повідомлень про загрозу безпеці особи. Такий етап, на думку автора, має факультативний, тобто необов'язковий, характер (с. 142). На нашу думку, до прийняття процесуального рішення перевірка певної інформації, що міститься у заявах чи повідомленнях про загрозу безпеці особи, має бути обов'язковою та здійснюватися з метою встановлення наявності реальної загрози життю, здоров'ю, житлу іншим правам особи.

4. В тексті дисертації є численні посилання не тільки на наукові праці, але й вітчизняні та зарубіжні нормативні документи, що є безсумнівно позитивним фактом. Однак зроблені автором пропозиції та висновки були би більш обґрунтованими, якби в роботі було наведено результати узагальнення слідчої та судової практики, статистичні дані Офісу Генерального прокурора, зведення результатів опитування практичних працівників, що слугували емпіричною базою дослідження (с. 13).

Офіційний опонент Ігор Пиріг

1. У вступі (с. 13) зазначено, що емпіричну базу дослідження становлять, в тому числі, результати узагальнення слідчої та судової практики, зведення результатів опитування практичних працівників; аналітичні матеріали та узагальнення. На наш погляд, потребує уточнення, яку саме слідчу та судову практику та які аналітичні матеріали проаналізовано: матеріали кримінальних проваджень, вироки судів, протоколи слідчих (розшукових) дій тощо. Також не зрозуміло, яку категорію практичних працівників було опитано: слідчі, дізнавачі, оперативні працівники, прокурори, судді.

2. У визначенні поняття «забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства» (с. 50–51), на наш погляд, бракує ознаки, яка вказує на те, що діяльність уповноважених державних органів із застосування заходів безпеки врегульована кримінальним

процесуальним законодавством. Відображення цього аспекту є необхідним для більш ґрунтовного теоретичного та практичного розуміння важливості правової основи й юридичної форми забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства. До того ж, автор окрему частину роботи присвятив питанням правової основи досліджуваного інституту та дійшов висновку про важливе її значення для належного впорядкування відповідних правовідносин. Тож це визначення слід уточнити.

3. Автор цілком обґрунтовано розглядає інститут забезпечення безпеки як такий, що має комплексний правовий характер, а правове регулювання застосування заходів безпеки здійснюється нормами конституційного, кримінального процесуального, кримінального та адміністративного права. З огляду на це він пропонує розглядати його правову основу в широкому сенсі як сукупність законодавчих і підзаконних актів. Не заперечуючи можливості такого підходу щодо віднесення підзаконних актів до елементів механізму регулювання діяльності із застосування заходів безпеки, варто зауважити певну невідповідність такого широкого підходу положенням КПК України, які визначають склад кримінального процесуального законодавства. Тому ця позиція потребує уточнення.

4. Автор на с. 151–152 цілком обґрунтовано відносить до етапів застосування заходів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, етап прийняття рішення (постанови або ухвали) про застосування таких заходів або про відмову в їх застосуванні. Також проведено аналіз процесуальної форми його реалізації. Однак варто зауважити, що процесуальне рішення приймається за наявності фактичних і юридичних підстав, які обов'язково мають бути встановлені слідчим, прокурором або судом та підтверджені відповідними матеріалами кримінального провадження. Цей аспект недостатньо відображено у дослідженні. Тому, питання змісту та порядку дій уповноважених осіб щодо прийняття відповідного процесуального рішення потребує додаткового опрацювання.

5. Визнаючи високий науковий рівень проведеного автором дослідження, практичне значення наведених за його результатом висновків та пропозицій, зазначу, що робота вигравала б у теоретичному та практичному плані, якби автор в останньому підрозділі сформулював певну концепцію застосування заходів безпеки забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також більш конкретно виклав своє бачення нормативно-правового закріплення у КПК України цього інституту як самостійного процесуального провадження, зокрема навів схематично структуру відповідної глави цього кодексу. І, хоча в роботі та додатках ним наведено відповідні пропозиції, але їх більш чітко та комплексне узагальнення стало б логічним підсумком дослідження. Звісно, певні обмеження обсягу тексту дисертації не завжди дозволяють розкрити автору всі питання, тому цей момент може розглядатися як рекомендація для подальших досліджень.

Офіційний опонент Світлана Давиденко

1. Дискусійною вбачається пропозиція здобувача закріпити у ч. 2 ст. 1 КПК в якості складової кримінального процесуального законодавства України рішення / практику Європейського суду з прав людини (с. 80), зважаючи на суттєві відмінності у системах джерел кримінального процесуального права (до якої власне і відносяться прецеденти Європейського суду) та кримінального процесуального законодавства, правовій природі нормативних документів та актів судового тлумачення, а також на змістовне наповнення полікомпонентної категорії «законодавство» (у широкому та вузькому розумінні).

2. Суперечливим виглядає підхід, за яким, з метою вдосконалення чинного правового регулювання, наголошуючи на необхідності відображення різних аспектів інституту забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства у ст. 2 «Завдання кримінального провадження», ст. 8 «Верховенство права» або як структурних елементів інших засад кримінального провадження, в окремій главі розділу II «Заходи забезпечення кримінального провадження» КПК тощо (с. 83-84, 188, 190, 193-195, 206, 210 та ін.), дисертант одночасно: (а) презентує конкретизовані (а не узагальнені) зміни та доповнення саме до Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» (с. 101, 133, 158 й ін.), хоча зміст пропонованих редакційних коректив органічно орієнтує на те, щоб ці приписи були закріплені саме на рівні КПК; (б) вказує на затребуваність прийняття єдиного комплексного закону про забезпечення безпеки суб'єктів кримінального провадження на базі діючих Законів України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» та «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» (с. 192, 205).

3. Додаткової аргументації потребує позиція автора щодо доцільності регламентації кримінальної процесуальної діяльності із застосування заходів забезпечення безпеки (з ознаками відносно відокремленого забезпечувального провадження захисної спрямованості) в межах певної глави розділу II «Заходи забезпечення кримінального провадження» КПК України (с. 13-14, 83-84), оскільки досліджуваний в роботі інститут має інше функціональне призначення та є, на думку здобувача, самостійним (окремим) процесуальним провадженням в системі кримінального провадження, що здійснюється у специфічній процесуальній формі (с. 201-204, ін.), чого існуючі механізми реалізації спектру заходів забезпечення кримінального провадження не передбачають.

4. На стор. 144, 157 серед етапів провадження щодо застосування заходів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, в якості останнього (заключного) виділено контроль за забезпеченням безпеки учасників кримінального провадження, членів їх сімей та близьких родичів. Утім, з огляду на взаємопов'язаність і логічну послідовність зміни етапів один одним, а також на необхідність здійснення регулярного контролю за всіма попередніми етапами даного процесуального провадження, викладена точка зору, на погляд офіційного опонента, вимагає уточнення з боку дисертанта.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» - членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Бурдолю Вадиму В'ячеславовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право»

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради не надходила.

Голова разової спеціалізованої вченої ради _____ Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

Підпис голови разової спеціалізованої вченої ради Віталія Павликівського засвідчую

Учений секретар Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»

Тетяна БОНДАРЄВА